

סכנין קמנה בגב

חרף של חטא. בחברה החלוצית של העליה השנייה והשלישית כלל לא עלה על דעתו של איש הגון להיכנס למכונית שכזאת. שרגא נצור, כך אמרו לי, לא נסע במכונית מעולם.

בינתיים זרמה תנועה רבה בכבישי הארץ, אך היחס הזה אל המכונית, כאל סמל השחיתות הבורגנית, נשאר נעוץ בתת-ההכרה הציבורית. יש משהוא פסול במכונית, וממילא גם בנהגיהן.

אומנם, כיום הנסיעה במכונית רחוקה מלהיות מותרות. מבחינה כלכלית, מוטב לנסוע במכונית מאשר לרכוש מכונית פרטית. זה טוב יותר למשק, זה חוסך מטבע זר ומקטין את הצפיפות ברחובות ובכבישים. לאדם עסקי, שענייניו חשובים, יותר כדאי לאי-פעם להשתמש במכונית מאשר באוטובוס, שאינו מגיע לכל מקום. המכונית את לחמו ביושר, רוצה לפעמים להתפעל ולנסוע במכונית, תחת להיטלטל באוטובוס (הגם שתחבורת האוטובוסים השתפרה בהרבה). מה רע בכך?

נהג המכונית הישראלי אינו זועף ומסוגר בעצמו, כמו הנהגים במקומות רבים. הוא פתוח ומסביר פנים. הוא מוכן בכל עת להסביר לך בפרוטרוט את ריעותיו על כל עניין שבעולם. מספרים לי שכל הנהגים היהודיים הם גיוענים פרוצים, שהם מתונים שבהם הם חסיד אריאל שרון והקיצוניים חסידיו של מאיר כהנא. אם כן, היה לי מזל. נתקלתי בהרבה חריגים, המתלוננים על הביוב של מילחמת-הלבנון, והמקווים שהמערך ישפר את המצב. פעם אף נתקלתי בנהג-מכונית מפ"מ.

בסך הכל, תפקידו של הנהג מתורבן למדי. זהו תפקיד קשה, מעצבן, שחוק. נהיגה של חצי שעה בשעות-היום בעיר מתישה כל אחר. איני מקנא בנהג העוסק בזה במשך שמונה שעות, כיום קיץ חם, כלי מיוג-אוויר.

בזה הגעתי לאחד השיגועות שלי. לפני 18 שנים טענתי בכנסת כי נכרזי ששלנו יש לחייב את כל התחבורה הציבורית בהתקנת מזג-אוויר. בחלק מן האוטובוסים זה הושג, בינתיים, אך אין מזגנים במכוניות.

מדוע? מפני שהממשלה גובה על מזגנים אלה מיסים כבדים, כאילו היו ענייני שבקותרות. אך זהו אכזר מתיחותי, מכשיר חיוני לשמירה על עצמי ונהגים והנוסעים. תבעתי שוב ושוב לשחרר אותם מכל מיסוי, או לאפשר גביית תוספת קטנה למחיר-הנסיעה במכוניות המצוידות במזגנים.

אם בעיקבות השביתה ידובר על הכל, מן הראוי שידובר גם על כך.

שור בדישו

כל ידידי נרעלים, הם טוענים שקצינת-מישטרה אחת, בעלת דרגה של פקדת, גרמה לתאונת-דרכים ונקנסה ב־20 אלף שקל, כמחיר ארוחה במיסערה.

או מה? פעם, כשהיו פועלים יהודיים בפרסר, היה מקובל שכל פועל יקח הביתה תפוחים. נהגו אוטובוסים ומישפחותיהם נוסעים בחינם. עובדי חברת החשמל צורכים חשמל חינם. פוליטיקאים, השולטים בתקציב המדינה, נוסעים על-חשבון המדינה לחו"ל. או קציני-מישטרה עושים תאונות בחינם. הכל לפי העיקרון העברי והיהודי: לא תחסום שור בדישו.

סיפורי פולה

סיפורי-הרכילות של לולה בר על פולה בך-גוריון העממית ועל ורה וייצמן הסנונית, שהתפרסמו בגליון האחרון של העולם הזה, העלו בראשי כמה זיכרונות.

הכרתי את פולה לראשונה לפני מלחמת-העצמאות. באתי אליה הביתה, בשרות הקרוזיקר-בית. עמס עליה כתיב (כיום שדרות בך-גוריון), כדי להיפגש עם הנוסעים. בתל-אביב או בצעיר מרדן, ובאנו אליו בקשר עם יוזמה פוליטית כלשהי.

עמוס לא היה בבית, ופולה המינה אותנו למיטבת כדי להמתין לו. נדלמנו לריש שהגיש לנו תה, וגולגלנו בריש הטיחה עברה במהרה לארלורוב.

לנו היה או הרושם שחיים ארלורוב היה ענק אינטלקטור. אלו בך-גוריון, בך-גוריון, הוא עסקן פוליטי. שאלתי אותה על הכישורים האינטלקטואליים של שני הזכרים.

אני זוכר את תגובתה. איך אתה יכול להשוות ביניהם! בך-גוריון הוא אינטלקטואל!

בשנים שלאחר מכן שוחחתי לא-פעם עם פולה. גילוי הלב שלה היה מרענן. ביחוד כשריב-רה על ורה וייצמן. הכלב-הזאת! היא חושבת את עצמה לליידי גרוולה!

אחר הסיפורים האופייניים ביותר נוגע לאריק רולו, שעליו כתבתי בשבוע שעבר במרדן, זה, לרגל מינויו כשגריר צרפת בתוניסיה. באחת המסיבות נתקלה פולה ברוזי רולו, מי שהיתה אז אשתו. כמו אריק, גם רוזי היא ליידי-מזכירים. אך בעוד שאריק הוא צאצא של מייסדה-ספרדית, רוזי היא בת אחת המישפחות האצוניות הטובות ביותר, רדי.

פולה דיברה ארוכות עם רוזי, ונראה שהתרשמה ממנה עמוקות, כי כסוף הפליטה: איך בחורה נחמדה כמך התחנתה עם פרענק?

פולה

טעם להתעלם מן האמת — שקל להתגייס להרס ולהרג, ושקשה להתגייס לחיים ולהצלה.

במדינת-ישראל, החיה בתחושה מתמדת זו סכנה — אמיתית או מדומה, אין זה משנה — לובשת תופעה של לובש קיצוני עוד יותר. אך אין זה חריג. למרבה הצער, זה הכלל.

אורות רולקים

אגב, משהו מן האחרות והסולידאריות, המציניות אומה במיל-חמה, התגלה השבוע בעיקבות האסון.

נדעתי בכבישי הארץ, והופעתו מן הולידאיות הרב של הנהגים שהדליקו את אורותיהם, כאות של סולידאריות עם מישפחות הילדים שנהרגו.

אפשר לטעון שכלי-התיקשורת יצרו היסטריה מפוקרת. אפשר לטעון כי פוליטיקאים ניסו לרכוב על הגל. אך עובדה היא שהיה גל כזה, שהיה אותנטי, שפרץ מלב הציבור.

אולי זה מוכיח כי ציבורים גדולים כארץ חשים בכל ימות השנה

אורי אבנרי

איש ימין

שהעניינים מתנהלים ברעדיהם, וכמהים להשתתפות בענייני המדינה. כך טוענים חסידיו הרעיון הקרוי "דמוקרטיה השתתפונית".

עברתי בוואדי-ערבה והתרשמתי במיוחד מן המספר הרב של הנהגים ערביים, שהדליקו אף הם את אורותיהם. זה נוודאי מוכיח כי הציבור הערבי בישראל מתגעגע להשתתפות בחיי המדינה, כאזרחים שווים. האבל הכללי על הילדים — אחת הטרגדיות המעטות שאין להן שום היבט לאומי — איפשר להם זאת.

הציבור הישראלי הגיב כולו בצורה יפה. ושוב: הכל שזה קורה רק בעיקבות טרגדיה, שטקפה חיים, ולא למען רעיון חיוני של טיפוח החיים.

מיהו ערבי?

אני צופה את כווא של משכר פוליטי גדול, אשר יגמר את הכביש של "מיהו יהודי".

אם אכן ישוחררו כל רוצחי הערבים — ונרמה שעל כך כבר הוסכם בין הליכוד והמערך — תעלה בכל חריפותה שאלה נוקבת: מיהו ערבי?

אין בעיה לגבי הבחורים היקרים שמערו ורצחו אדם שאביו ואמו ערביים טהורים. הם יוכו בתנינה, שהרי עשו את מעשיהם לשם שמיים, וכוננתם רצויה.

אך מה ביחס ליהודי טוב שרצח אדם אתו ערבי ואילו אמו, ר"ל, יהודייה?

לפי ההלכה, הנרצח הוא יהודי, ועל כן אין רוצחו וכאי לחנינה כלל ועיקר. אך על פי הרוח האיסלאמי, הנרצח הוא ערבי כשר למדהרין, ורוצחו עשה מצוה.

אני רואה לפני איד-סוף בעיות, הצעות-חוק בכנסת, הכרזות של רבנים וקאדים, בג'צים, משכרים קואליציוניים, פילוגים ומה עוד. עוד נתגעגע לימים הטובים, כאשר עסקנו בשאלות כלי-כך פשוטות כמו "מיהו יהודי"!

נהג מונית

אני רוצה להגיד מילה טובה על נהגי המוניות. לא, אין זהו טעות-דפוס. וגם דעתי לא השתבשה עליי. אני באמת מתכוון לזה.

הנהגים שובתים, יש והמות פה ושם, אך לא קראתי בשום מקום מילה טובה עליהם. זהו בכל זאת קצת מוזר.

מקומו הנוסיעה במוניות זולים בערך יותר מאשר בכל מקום מערבי שאני מכיר. ערכתי השוואות חובבניות, ומצאתי שבכל המקומות שבהם ביקרתי המוניות יקרות יותר. ככל זאת היחס הציבורי אל נהגי המוניות אצלנו הוא, במיקרה הטוב ביותר, רדי.

לידידי חיים הנגבי יש תיאוריה על כך. הנסיעה בטכסי נחשבה, בשעתו, כדבר שבמותרות, מין פיניוק עצמי פרוץ, שנודף ממנו ריח

כאשר חזרו שלושת השבויים, מי המתין להם בנמל-התעופה בז'נבה, ושוב בשדה-התעופה בארץ, כחתן המקביל פני כלתו? שמואל תמיר, כמובן. הוא היה גיבור היום. הוא התחבק והתי-נשק לעיני המצלמות. אי-אפשר היה לצלם אף תמונה אחת מבלי ששמואל תמיר יופיע במרכזה.

תמיר שיחרר אותם. תמיר ניהל את המשא-המתן. תמיר השיג את ההישג הגדול.

מוכן שבאותו יום האמינו הכל שקבלת פני השבויים תדמה לפסטיבל הגדול של קבלת פני השבויים הקודמים. שהעם כולו ישמח ויצלה. תמיר האמין שיהיה גיבור לאומי.

אבל הימחה התנדפה במהיר רות, ועל העם ירדה אווירה של מפחזנפוש. ההישג הגדול הפך בן-לילה למפלה, לגילוי של חולי-שתי-הרעות, של חוסר-גבריות, כמעט של בגידה.

והנה, ראה זה פלא: מי עומד בראש המקטרגים? מי מלייב נגד העיסקה, שהושגה עליידי שמואל תמיר? מי מתקומם נגד הכניעה לטרוריסטים, נגד שיח רור המחבלים?

שמואל תמיר: ולא מהיום, חלילה. לא, כבר שלושה חודשים לפני כיצוע העיסקה הוא היה נגד. כבר אז רצה להתפטר ורק ההפצרות והתחנונים של יצחק רבין מנעו בערו.

האם כל זה מפתיע משהו? רק את מי שאינו מכיר את שמואל תמיר.

אומרים שהאנשים משתנים עם הזמן, לא שמואל תמיר. הוא נשאר בדיוק כפי שהיה תמיר. כאז כן עתה: אם אתה חבר של שמואל תמיר, אם אתה מפתח אתה גיבו, ובעיקר אם אתה עושה לו טובה — אל תפנה לו את הגב.

רבים מאוד למרו זאת לאורך דרכו הארוכה של תמיר. השבוע למד זאת יצחק רבין.

תמיר היה במיטבו בראיון-הטלוויזיה שהוזמן ושהוכן בקפידה כשהוא יושב במאווירי הכתובות, הכניס ושלח בדידות ואלגנטיות את הסכין, לאטילאט ובכיסה, תוך ציון הידירות העמוקה שהוא רוחש לרבין ורבין לו.

אין כסף למחסומים

איך זה מוכנה מדינת-ישראל להרעיש שמיים וארץ, ולשלם מחיר-ענק כדי לשחרר שלושה שבויים, אך אינה מוכנה להתקין מחסומים במעברי-רכבת, כדי להציל חיי עשרות אזרחים, מבוגרים וילדים?

שאלה זו כיצבצה בלב רבים אחרי התאונה הגדולה. ביטא אותה אמנון דנקנר במילים כותות: "איך זה... שכאשר מדובר בעניינים הנכנסים תחת הכותרת: ביטחון המדינה, לרכבות גרבות ישויינים, חסימת גבולותינו והנחתת מכות על צירנו, אין בכלל חשבון. הכסף נשפך פעם אחר פעם בפרצים עזים של מילחמות, מיבצעים, פעולות שמבצעייתן משוחררים מחובת החשבון הכספי, ואילו כשמדובר בנהגה על חיינו ביוסיום האפור-ארום של תאונות-דרכים, שרותי-כריאות וכיוצא באלה, תופס את מקומו בראש שורת המטפלים האיש בעל מחשב-הכיס ופיניקס החשבונות?"

שאלה טובה, ואפשר — כמו דנקנר בהמשך דבריו — להסיק מכך מסקנות עגומות על טיב המדינה ואופי המישטר.

אך איני סבור שזוהי תכונה המיוחדת לעם ישראל רווקא. היא טבועה עמוק בטבע המין האנושי.

מאז ומעולם ידעו מנהיגי כל העמים שהרבה יותר קל להלהיב המונים למיבצעי מילחמה מאשר למיבצעי שלום. אורחים, השוכי-בים בלייל על יצועם כשהם מתחשים רכבים חדשים להשתמשות מתשלום מסים, יפתחו בחרווה את ליבם וכיסם כדי לממן את המילחמה באוויב הווימה לכלותו. חברה נורמלית, שתהומות פער-לקריות בין מעמדותיה ופגלגיה, תשאל מסוגלת לשלם מעש גדול לקריתם הכלכלית, מתלכדת, כשיש אחד מסוגלת לשלם מעשה הממשלה סיסמות לאומניות וקוראת לקרב.

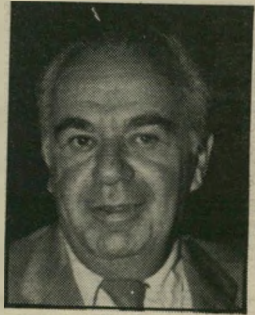
שתי מעצמות-העל אחוזות בולמוס מטורף של ייצור נשק, כשכל אחת מהן מסוגלת כיום להרוס מאה פעמים יותר נשק אורחי המעצמה היריבה, עד האחרון שבהם. אך בשתיהן נמקות שכבות גדולות של האוכלוסיה בעוני ממאיר, ואילו המדינות החדשות של העולם השלישי, שאין להן כדי להגיש להם לפי ילדיהם פשוטו כעמקו, מגלישות בקלות את המשאבים הדרושים להקמת מחסנים ענקיים של גורטאות-מתכת, הקרויות נשק.

יש הקובעים כי תולדות המין האנושי, בתור שכזה, מתחילות עם השימוש במכשירים. הכלונה היא למכשירי-הרג. הנשק נולד עם המין האנושי.

כאשר אדם חש שהוא נתון בסכנה, קורים אצלו כל מיני דרכים. דמו מתמלא באדרנלין, עורו מסמיק או מחוויר, שערותיו סומרות ועוד ועוד. כאשר ציבור שלם (שבט, אומה או קיבוץ אחר) חש שהוא נתון בסכנה, הוא מגייס מיליונים כוחות רדומים, ומסוגל למאמצים אדירים.

למרבה הצער, שום רעיון של שלום, קידמה, רווחה, שיפור איכות-החיים וכיוצא בזה לא היה מסוגל עד כה להביא לגיוס כזה, אולי מחוץ לתקופות צרות של להט מהפכני.

אני פסימי. אני מאמין שמה שהיה חייב, והוא שצריך להיות, אפשר לתקן. אם רוצים אנחנו שכדור-הארץ המיסכן הזה יחזיק מעמד עוד כמה דורות, מוכרחים לתקן ולשנות. אבל אין

תמיר